
**ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತರ್ಕ ಮತ್ತು ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ
ಒಂದು ಸಮ ಸಮಾಜದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ**

ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ಬಿಜ್‌ಲಾವಾನ್

ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ, ಸುನಾಲಿ
ಪುರೋಲಾ ಬ್ಲಾಕ್, ಉತ್ತರಕಾಶಿ ಜಿಲ್ಲೆ, ಉತ್ತರಾಖಂಡ್

ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಶಾಲೆಗೆ ನಾವು ನೀಡುವ ಭೇಟಿಯನ್ನು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಯಾರ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಎಲೆ ಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ, ಅಥವಾ ಹತ್ತರೊಳಗೆ ಹನ್ನೊಂದಾಗಿ ಎಂಬಂತೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನಿಸುವುದು. ಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿಯೂ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿಯೂ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚೀಲವನ್ನಿಟ್ಟು ಹೊರಬಂದು ಕಸ ತೆಗೆಯುವುದು, ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹಾಕುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಮೌನವಾಗಿಯೇ ಮಕ್ಕಳ

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಣ್ಣನ್ನಿರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಣಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ತರಗತಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತರೆ ಅಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದು ಪಾಠವನ್ನು ಇಲ್ಲವೇ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ತಂಡಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಪರಸ್ಪರ ಚರ್ಚಿಸಿ ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಕಲಿಯಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೋಧನೆಯ ಕಲಿಕೆಯ ಪರಿಕರಗಳನ್ನೂ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು, ಅನ್ವೇಷಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು, ಆ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯಲು ಶಿಕ್ಷಕ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತಾನೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮೊಳಗಿನ ಜಗಳಗಳನ್ನು, ವಾಗ್ವಾದಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯೂಟದ ಏರ್ಪಾಟು ಹೇಗೆ ನಡೆದಿದೆ, ತರಗತಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಸಾಯಂಕಾಲ ಶಿಕ್ಷಕರೆಲ್ಲ ಸೇರಿ ಇಂದಿನ ಕಲಿಕೆ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತು ಎಂದು ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಲು ಮಹತ್ವದ ಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಪರಸ್ಪರಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ವಿದಾಯ ಹೇಳುತ್ತ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಬೀರಿ ಮನೆ ಕಡೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹಾಕುವುದನ್ನು ನೋಡುವುದು ಕೂಡಾ ಆಗಂತುಕ ಕುತೂಹಲಿಗೆ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವೇ ಆಗಬಹುದು. ಅಂಥದೊಂದು ದಿನದ ಅನುಭವ ಚೇತೋಹಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ದೀರ್ಘವಾಗಿ, ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಅದೂ ಇದೂ ಹರಟುತ್ತಾ ಕಾಲಕಳೆದದ್ದೇ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ ಇಷ್ಟೇ ಆಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿ ಶಾಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಇಡೀ ದಿನವನ್ನು ಕಳೆಯಬಹುದು - ಇದು ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿ. ದೂರ, ದುರ್ಗಮ ಪ್ರದೇಶಗಳ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಆಸಕ್ತ ಸಂದರ್ಶಕರೊಂದಿಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಹರಟೆ ಹೊಡೆಯುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಸಿಗುವುದು ತುಂಬಾ ದುರ್ಲಭ. ಹೀಗಾಗಿ ಅವರೂ ಇಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಋಷಿಯಿಂದ ಆರಾಮವಾಗಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರಾಖಂಡ್‌ನ ಉತ್ತರಕಾಶಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುನಾಲಿಯಲ್ಲಿನ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗೆ ನಾವು ನೀಡಿದ ಭೇಟಿ ಇಂಥದ್ದೇ ಆಗಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ಭೇಟಿ ಪೂರ್ವಯೋಜಿತವೇನೂ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಆ ದಿನ ಬ್ಲಾಕ್ ಮಟ್ಟದ ಕ್ರೀಡಾಕೂಟವಿದ್ದುದರಿಂದ ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಹೋಗಿದ್ದರಿಂದ ಬಿಡುವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಶಾಲೆ ಪುರೋಲಾ ಪ್ರದೇಶದ 'ಒಳ್ಳೆಯ' ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆದುದರಿಂದ ನಾವು ಈ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಜೊತೆಗೆ ಇಸವಿ 2000ದಿಂದ 2015ರವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದ ಸತ್ಯಪಾಲ್ ಸಿಂಗ್‌ರವರು ಒಂದು ದಂತಕಥೆಯೇ ಆಗಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಇಡೀ ಬ್ಲಾಕ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ಫೂರ್ತಿದಾಯಕ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಎಂದು ಬೇರೆ ಶಾಲೆಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಕೇಳಿದರೂ ಅವರು ಸತ್ಯಪಾಲ್ ಸಿಂಗ್ ಅವರ ಹೆಸರನ್ನೇ ಹೇಳುವುದು

ಖಚಿತ ಎಂಬಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸತ್ಯಪಾಲರ ಈ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆದಕಿದರೆ ಅವರ ಒಂದಿಬ್ಬರು ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಈ ಕೀರ್ತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರನ್ನು ತಿಳಿದವರು. ಆ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ಬಿಜಲಾವಾನ್. ಇಡೀ ದಿನ ಅವರೊಡನೆ ನಾವು ಬೋಧನೆ, ಕಲಿಕೆ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಧ್ಯೇಯೋದ್ದೇಶ ಮುಂತಾದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ನಡೆಸಿದ ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕ ಚರ್ಚೆಯ ಫಲಶ್ರುತಿಯೇ ಈ ಕಥನ.

ಪುರೋಲಾ ಮೂಲದವರೇ ಆದ ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ 1985ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿ, ರಾಜ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎ. ಮುಗಿಸಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸೇವೆಗೆ ಬಂದರು. ಅವರು ಬಿಟಿಸಿ (ಬೇಸಿಕ್ ಟೀಚಿಂಗ್ ಸರ್ಟಿಫಿಕೇಟ್) ಕೋರ್ಸ್ ಅನ್ನೂ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನೌಗಾಂವ್ ಬ್ಲಾಕ್‌ನ ಬಡಕೋಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇ ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ಅಂಚೆ ತೆರಪಿನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಎಂ.ಎ. ಪದವಿಯನ್ನೂ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡರು. 2005ರಲ್ಲಿ ಸುನಾಲಿಯ ಸರ್ಕಾರಿ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದರು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಆರು, ಏಳು ಮತ್ತು ಎಂಟನೆಯ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಎಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೇಲೆ ಇವರ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮೂವತ್ತಮೂರಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು. ಶ್ರೀರಾಮ್ ಸಿಂಗ್ ಚೌಹಾಣ್ ಇದೀಗ ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದು, ಅವರೂ ಸೇರಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಒಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ನಾಲ್ಕು. ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಗಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ ಇನ್ನುಳಿದ ಇಬ್ಬರು ಶಿಕ್ಷಕರು ಭಜನ್ ಸಿಂಗ್ ರಾವತ್ ಮತ್ತು ಸರೋಜಿನಿ ರಾವತ್. ಭಜನ್ ಸಿಂಗ್ ಅವರು ಇಲ್ಲಿ 2002ರಿಂದಲೂ ಇದ್ದು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ, ಹಿಂದಿ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸರೋಜಿನಿ ರಾವತ್ ಈಗ್ಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದರು. ಅವರು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ಅವರಿಗೆ ಮಾತು ಇಷ್ಟ. ಆದರೆ ಅವರು ವಾಚಾಳಿ ಅಲ್ಲ. ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತುಗಾರ; ಜೊತೆಗೆ ಚಿಂತಕನು ಕೂಡಾ. “ಹೀಗೆ ಆಗಂತುಕರೊಡನೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವ ಅವಕಾಶ ತುಂಬಾ ದುರ್ಲಭ, ನೋಡಿ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ನನ್ನನ್ನೇ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಗೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಬಂದಾಗಲೂ ಇಂತಹ ಸಂವಾದ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೂ ವಾಸ್ತವವೇ” ಎಂದರು ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್. ಆದರೆ ಅವರ ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಾತ್ಕಾರವೇನೂ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ, ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳತೊಡಗಿದರೆ ಬಿಜಲಾವಾನ್‌ಗೆ ಸಮಯದ ಪರಿವೆಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಅವರು ತರಗತಿಗೆ ತರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲು, ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. “ನೀವು ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಚಲಿತ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ

ಎಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತೀರಿ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸ್ನೇಹಿಯಾದ, ಭಯಮುಕ್ತ ವಾತಾವರಣವು ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ” ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಲು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಆವಶ್ಯಕ; ಆದರೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವು ಯಾವಾಗ ಆವಶ್ಯಕ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗ ಆವಶ್ಯಕವಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕನೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಾಗ ನನಗೆ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆಯೋ, ನಿಸರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆಯೋ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತರಗತಿ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಬೇಕು. ಇ.ವಿ.ಎಸ್.ಅನ್ನು ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಕಲಿಸುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಸುವ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಅನ್ನುತ್ತಾರೆ ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್.

ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಕ್ಕೂ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಸೆಯಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ಗುರಿ. ಯಮುನಾ ಕಣಿವೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿರುವ ಓಕ್ ಮರಗಳತ್ತ ಬೊಟ್ಟು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ, “ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಒಂದಾಗಬೇಕು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಓಕ್ ಮರಗಳ ಸುತ್ತಲಿನ ನೆಲವನ್ನು ಅಗೆದು ಅಲ್ಲಿ ನೀರು ಇರುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ; ಹೀಗಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಓಕ್ ಮರಗಳು ಇರುತ್ತವೋ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀರಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ನಾವು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತುರುಕಿದ್ದೇವೆ, ಅಂಥ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನಾತ್ಮಕವಾದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಮತ. ಅಡಿಪಾಯ ಬಲವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳು ತಾವೇ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ತರ್ಕ. ಅವರ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನಗಳ ತಳಹದಿಯೇ ಇದು. ಗಣಿತದ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಗಣಿತದ ಕಲಿಕೆಯ ತಳಹದಿ ಎಂದು ಗಣಿತದ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಮಕ್ಕಳು ಗಣಿತಸೂತ್ರಗಳ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಕೊಂಚ ದೂರ ಸರಿದು, ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಗಣಿತ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲು, ಮೂರ್ತದಿಂದ ಅಮೂರ್ತದತ್ತ ಸಾಗಲು ಶಿಕ್ಷಕನನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತಾರೆ.” ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಕರಂತೆಯೇ ಇವರೂ ಸಹ ಭಾಷೆ, ಗಣಿತ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. “ನಾವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷನ್ನೂ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನೂ ಕಲಿಸಲೇಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ, ವಿಭಿನ್ನರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಅವರೇ ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೊಠಡಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಭೇಟಿ ಕೊಡುವುದೇ ಈ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತ ಶಿಕ್ಷಕನಿಗೆ ನಾವು ನೀಡುವ ಗೌರವವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ

ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ, ಪ್ರಾಯಶಃ 2007ರಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಗಣಿತದಲ್ಲಿ 'ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾಮಟ್ಟದ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ದೊರೆಯಿತು.

ಎಲ್ಲ ಬದ್ಧತೆಯುಳ್ಳ ಶಿಕ್ಷಕರಂತೆಯೇ ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ಕೂಡಾ ಕಳೆದ ಮೂವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತ, ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. “ಮೊದಲ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷ ನಾನು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿಯೇ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ನಾನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅದು ಹೇಗೋ ನನಗೇ ಅನಿಸತೊಡಗಿತು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಗಣಿತವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಸಬಹುದೆನ್ನಿಸಿತು” ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿ ಭಾವದ ಛಾಯೆ ಇಣುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಅನಂತರ ಅವರು ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಕೊಂಡರು, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು, ಮನವರಿಕೆಯಾದದ್ದನ್ನು ಆಚರಣೆಗೆ ತಂದರು. ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದಂತೆ, ಅದು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮೂಲಭೂತ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳು ಗಟ್ಟಿಯಾದುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತು. “ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ಉತ್ತಮಗೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಬೇಕೇಬೇಕು. ಅವರು ಗಮನಿಸುತ್ತ, ಕಲಿಯುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು; ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು, ಇವು ಯಶಸ್ಸು ಗಳಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಕ್ಷಿ ಸಿಗುವುದು ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳೂ ಸಮರ್ಥರೂ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೂಡಿದವರೂ ಆಗಿರುವ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದಾಗ.” ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಇಂತಹ ಒಂದು ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರೇರಣೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ ಚಂದ್ರಭೂಷಣರು, ಫೌಂಡೇಷನ್‌ನ ಎಲ್ಲ ಸಭೆಗಳಿಗೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ, ವಿಟಿಎಫ್ ಸಭೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿಷಯ ಸಂಬಂಧಿ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಹಾಜರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವಂತೂ ಅವರ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿವೆ. ಬೇಸಿಗೆ ಹಾಗೂ ಚಳಿಗಾಲದ ಗಣಿತದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದವು ಎಂದು ಅವರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ತಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಅವರು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತರುವುದು, ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್‌ರ ಪಾಲಿಗೆ ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿ.

ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳು ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಇತರ ಮಜಲುಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಾಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಬೋಧನೆ ಮಾಡಲು ಅವರು ಪ್ರತಿದಿನ ಶಾಲೆಗೆ ಬೇಗನೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವ ಹತ್ತು- ಹದಿನೈದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಾಲ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗೆ ಮಾದರಿ (ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್) ಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ನೆರವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಂಜೆಯ ಹೊತ್ತು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಿರುವ ಪುರೋಲಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಯ ಕಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥವೂ ಇದೆ ಎಂದು ನಗುತ್ತಾ ಹೀಗೆನ್ನುತ್ತಾರೆ; “ನೋಡಿ ನಾನು ದಿನಾಲೂ ಈ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.”

ಆದರೆ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಗಮನ ಕೊಡುವ ಚಂದ್ರಭೂಷಣರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಆಯಾಮಗಳೂ ಇವೆ.. ವಾರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಚಾರಣಕ್ಕೆ ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. “ನಾನು ಪುರೋಲಾದ ಎಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಅಲೆದಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಡಿಯೋ ಮಾಡಿ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದರಲ್ಲೂ ಕಲಿಯಲಿಕ್ಕಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯ ಜನರು ಎಷ್ಟೇ ಶ್ರೀಮಂತರಾದರೂ ಬಂಗಾರವನ್ನು ತೊಡುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ತಲೆಕೆಟ್ಟ ಮೌಢ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಜನರಿಗೆ ಯಾರೂ ಹಾಲು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಲು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ; ಸಮಾನತೆಯ ಸಮಾಜವೊಂದರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ ಮನದೊಳಗೆ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸರಿ-ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು, ನೈತಿಕ-ಅನೈತಿಕಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಕಲಿಯುವುದು ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಆಲಿಸಿಯೇ ಅಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ತಾರ್ಕಿಕ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನೂ ವಿವೇಚನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲು ಕಲಿತಾಗ ಮಾತ್ರ. ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಕೂಡಾ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ”. ತಮಗೆ ತುಂಬಾ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ತಂದ ಕ್ಷಣವೊಂದನ್ನು ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ನೆನಸಿಕೊಂಡರು: ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರು ಸುನಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏಳನೆಯ ತರಗತಿಯ ಪ್ರೀತಿ ಎಂಬ ಹುಡುಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಸುನಾಲಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದಳು. ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಎದುರು ಪ್ರೌಢ ವಯಸ್ಕರು ಕೂಡಾ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುವುದು ಸಹಜ. ಆದರೆ ಈ ಹುಡುಗಿ “ಹಳ್ಳಿಗೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ರಸ್ತೆ ಮಾಡಿಕೊಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರಿಗೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ ಸಂತೋಷವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಪ್ರೀತಿ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಜನರ ಪರವಾಗಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದು ಸುನಾಲಿಯ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪುರಾವೆ ಎಂದು ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಇಂತಹದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದೊಳಗೂ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಒಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಕೀಯವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅವರ ದೊಡ್ಡ ಮಗ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗಳು ಎಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಪದವಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್‌ರಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಅವರ ಮೂವರೂ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಡೆಹ್ರಾಡೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.

ಚಂದ್ರಭೂಷಣ್ ನಿಯತವಾಗಿ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಡಯೆಟ್ (ಡಿಐಟಿ) ಪ್ರಕಟಣೆಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಲೇಖನಗಳನ್ನು, ‘ದೈನಿಕ ಜಾಗರಣ್’, ‘ಯುವವಾಣಿ’ ಮುಂತಾದ ಜನಪ್ರಿಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನು, ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರಾಖಂಡ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ

ಶಿಕ್ಷಕರ ವಾಟ್ಸಪ್ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಹಾಕುವ ಬರಹಗಳು ಅವರ ಚಿಂತನಶೀಲತೆಗೆ, ವಿಚಾರವಂತಿಕೆಗೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ನಮ್ಮ ಆಹ್ವಾನದಕರ ಚರ್ಚೆ ಕೊನೆ ಹಂತಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅವರು ವಿನಯದಿಂದ ಈ ಸುಂದರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು: “ಶಿಕ್ಷಕನಾದದ್ದು ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟ. ಪ್ರತಿಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೊಡಲೂ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ವೃತ್ತಿ ಇದೊಂದೇ.”
